

اشرف پهلوی

نویسنده :

دکتر حسین پندار

عضو هیئت علمی دانشکده

سرشناسه : پندار، حسین، ۱۳۵۱ -
 عنوان و نام پدیدآور : اشرف پهلوی/ حسین پندار
 مشخصات نشر : تهران: آذرین مهر، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری : ۲۳۷ ص: مصور
 شابک : 978-600-7707-01-2
 وضعیت فهرست : فیا
 نویسی :
 موضوع : اشرف پهلوی، ۱۳۹۸ -
 موضوع : شاهزادگان -- ایران -- سرگذشتنامه
 موضوع : ایران -- سیاست و حکومت -- ۱۳۵۷-۱۳۴۰
 رده بندی کنگره : DSR ۱۵۰/الف ۳۱۵۴ ۱۱۳۹۳ الف
 رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۲۰۹۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۷۴۳۴۸

کلیه حقوق چاپ و نشر برای
 مولف محفوظ می باشد

عنوان کتاب: اشرف پهلوی

مولف: حسین پندار

ناشر: آذرین مهر

نا : فنی چاپ: موسی مفخاری

شابک : ۹۷۸۰۰۶۰۰۷۷۰۷۱-۲

تاریخ چاپ: اول، ۱۳۹۵

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰

۱

تهران: خیابان انقلاب، خیابان وحید نظری بین فخر رازی و دانشگاه پلاک ۶۵، ۴ - انتشارات آذرین مهر

۳۰-۲۹-۶۶۹۷۸۰۲۱

، بازار بزرگ کتاب، طبقه زیرین پلاک ۲ بانک کتاب سنگتده BRT فروشگاه شماره یک میدان صلح جنوب شرقی، روبروی ایستگاه

ارسال انواع کتاب به تمام نقاط ایران ۸۰۰۰۰۰۶۶۴۰۲۱-۲۱ (۱۰خط)

فروشگاه شماره دو: میدان انقلاب صلح جنوب شرقی کتابفروشی گلچین ۹۱۳۷۰۶۱۶۹۷

فهرست

صفحه	عنوان
	مقدمه
۱۲	فصل اول: اشرف وارد می شود
۱۳	۱ - آغاز یک حادثه: تولد
۲۴	۲ - اشرف شوهر میکند
۲۸	۳ - اشرف خواهرشوهر میشود
۳۷	بل دوم: اشرف از شهریور ۱۳۲۰ تا ۲۸ مرداد ۱۳۳۲
۳۹	بخش اول:
۳۹	۱ - اشرف باز هم شوهر می کند
۴۳	۲ - اشرف باز هم شوهر می شود
۵۰	بخش دوم: اشرف وارد است میشود
	۱ - از تبعید رجوع به تاه تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲
۵۵	۲ - قوام السلطنه ..
۶۰	۳ - اشرف و دیدار با استالین ..
۶۵	۴ - هژیر و رزم آرا ..
۷۳	۵ - مصدق ..
۸۵	فصل سوم: اشرف از مرداد ۱۳۳۲ تا بهمن ۱۳۵۷ ..
۸۶	بخش اول:
۸۶	۱ - اشرف در خواهر شوهر شدن هتريك میکند
۹۳	۲ - اشرف در شوهر کردن هتريك میکند
۹۶	۳ - اشرف بدون خط قرمز ..
۱۱۱	بخش دوم:
	۱ - فعالیت های سیاسی ..
۱۳۴	۲ - فعالیت های اقتصادی ..

۱۴۹	۳- فعالیت های اجتماعی .
۱۵۷	فصل چهارم : اشرف بعد از بهمن ۱۳۵۷ .
۱۵۹	اشرف در بهت
۱۶۳	تبعیدیان زمین
۱۹۲	منابع

www.ketab.ir

در حکومت های استبدادی مشرق زمین، دربار و خانواده سلطنتی یکی از کانون های مهم قدرت است که بخاطر نزدیکی و نسی که از شاه می برد، منشاء بسیاری از تحولات سیاسی و اقتصادی است. بررسی تاریخ مشرق زمین و بزعم آن تاریخ چند هزار ساله سلطنتی ایران، بدون پرداختن به جایگاه دربار و ارتباط آن با دیگر کانون های قدرت، امری ناممکن و نا کارآمد خواهد بود.

نظام سیاسی حاکم بر ایران در دوره پهلوی، وارث روح حاکم بر نظامات تاریخ شاهنشاهی ایران بوده که در قسمتی از آن دارای خصایل دیکتاتور مآبانه و در قسمتی دیگر دارای ویژگی های استبداد گرایانه است. دربار، بعنوان خانه افعی (بقول عبدالرضا هوشنگ مهدی) و اشرف بعنوان زن ازدها (بقول ویلیام شوکراس) بهمراه شاه، تمام ویژگی های نظام شاهنشاهی عصر پهلوی نشان میدهد.

اشرف پهلوی، سیاستمداری مستبد در زیر پوسته ای از خصایل زنانه، روح استبداد و خدشه ناپذیر پدر- پادشاهی را دارا بود که نظیر آن را کمتر در تاریخ ایران دیده ایم. آنچه که شخصیت اشرف را متمایز می کند، وسعتی بی پروانه و البته وفیخانه ای بود که وی به عمل گرایی زنانه خویش در عرصه های متفاوت بحثیه، وسعتی که قبل از وی، هیچ زن قدرتمندی در تاریخ ایران تا بدین حد بدان وارد نشد. اشرف با تابو شکن و سنت گریز بود. زنان پیشتر از وی، شاید حتی یمراتب از نظر سیاسی از اشرف قدرتمندتر بودند و آنان صاحب قدرت فائقه که پادشاه عوض می کردند و منشأ بسیاری از تحولات سیاسی و اقتصادی و اجتماعی می شدند اما آن گونه که اشرف بود، ایشان هرگز تا بدین حد از دایره مفاهیم اخلاقی، مذهبی و حتی سیاسی خارج نشدند. اشرف همه مرزهای سنتی را در هم نوردید و مبدل به زن سیاستمدار مدرنی شد. خلاق، قریزی در آن وجود نداشت.

زنان سیاست پیشه پیشین، هیچگاه تا بدین حد، بدین پایبندی بر مبانی اخلاقی پای نفرستاد و به هر دلیلی چه اخلاقی، چه روحی روانی و چه مذهبی تا بدین حد پا از دایره عفت بیرون ننهاند. در این مورد شاید در تاریخ فقط مهد علیا از وی پیش گرفت. بنا به نوشته عباس امانت در کتاب قبله عالم، مهد علیا بخاطر ارتباط نامشروع با برادر خویش از محمد شاه قاجار افتاد. ناصرالدین شاه که بر تخت نشست نیز نتوانست از اتهام وارده به مادرش چشم پوشی کند. بدین خاطر رابطه خوبی با مهد علیا نداشت و مهد علیا این مسئله را از چشم امیرکبیر می دید. دربار اشرف و در بررسی روابط اشرف و مردان، کمتر مرد صاحب قدرتی فرصت یافت که رابطه خصوصی با شاه نداشته باشد. اگر مردی از دست اشرف می گریخت، جای تعجب داشت. عجیب این که در این دوره تاریخی از هر مردی در رابطه با اشرف نامی برده میشود، ناخودآگاه ذهن بسوی این سوال می رود که آیا وی سبب استبداد اشرف بوده است یا نه؟

همینطور باید از فعالیت های اقتصادی اشرف یاد کرد که سرآمد آن مشارکتش در قاچاق مواد مخدر در ایران و خارج از ایران بصورت بسیار فعال بوده است. چنین فعالیتی را نیز پیشتر از اشرف، هیچ فرد منتسبی به خانواده سلطنتی انجام نداده بود. اعمالی که انگیزه ای جز کسب منابع مالی گسترده برای افعال قدرت نداشت. متأسفانه منابع گسترده مالی ای که وی در اختیار داشت هیچگاه بطور صادقانه صرف اعمال و نیات وطن پرستانه نشد چرا که وطن پرستی برای شخصیتی چون او تنها می توانست عدم دست یازیدن به اعمالی باشد که تا بدین حد خلاف مفاهیم انسانی و اخلاقی باشد.

نکته ای که باید درباره اشرف بدان اشاره داشت نفوذ فوق العاده ای بود که وی در زندگی و بر زندگی برادرش، محمدرضا شاه پهلوی داشت. حداقل در یک مورد در طلاق شاه از زنان سه گانه اش نقش اساسی ایفاء کرد. با رفتن فوزیه، همسر اول برادر از ایران به مصر، اشرف نقش واسطه محمدرضا شاه با زنان و دختران زیبایی ایرانی و اروپایی را بعهده گرفت- امری که نریا نیز به آن اذعان داشت. کاری که هیچ خواهری در قبال برادر تاجدارش نکرد. در این کتاب کوشیده شده است بطور واف به وسعت میدان عملکردی اشرف پهلوی پرداخته شود که تفاوت های برجسته حوزه عمل وی با زنان مستعمر پیشین را نیز در بر گیرد.

القابی که در حیات اشرف به وی دادند (از جمله اردک زشت (بقول نریا اسفندیاری) پلنگ سیاه (به نقل از یک روزنامه نگار که اشرف این لقب را بسیار دوست داشت) زن اژدها (بقول ویلیام شوکراس در کتاب آخرین مهر اه) و سایبا (حروف اختصاری والا حضرت اشرف پهلوی به زبان فرانسوی) بیش از آنکه انگ شایسته، خصوصیات و مناسبات وی در تقابل با دیگران باشد، نشانگر شکوه و ترس توأم با انزجار بود که در درون دیگران نسبت به خود نهاده شده بود. برای اشرف معذود چیزهایی وجود داشت که دست فتنی باشد. در امر روابط نامشروع، تنها دو مرد بود که از دستش گریخت، یکی جان خود را به حبیب از دست داد و دیگری بنا به سخن چینی های اشرف، قریب بیست سال مهجور ماند. در مناسبات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی وی هیچ امر محالی وجود نداشت. خط قرمز زندگی اشرف، تنها خودش بود. مستبدی فراطون که وی را به بی پرواترین زن دوران خود مبدل کرد. اشرف قدرت بی رقیب داشت، شاهنشاهی در قسمت اعظم سلطنت محمدرضا شاه پهلوی بود که اگر چه قدرت فائقه شاه را نداشت اما برای آنکه قدرتی که وی ریاست آنرا به عهده داشت، در پروسه سلطنت پهلوی دوم، قدرتمند تر و وسیع تر داریت شاه محسوب می شد. این امر بویژه در دوره زمانی تبعید رضا شاه از ایران تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ نمود محسوسی دارد. در این دوره، باند اشرف در تقابل سیاسی دربار و دولت، با توجه به رجحان فاسد سیاسی و منتقدینی که در حلقه یاران اشرف قرار داشتند، توانست گوی سبقت را از رقبای پادشاهان

برآمدن دکتر مصدق و تصاحب پست نخست وزیری هنوز ساعتی از قدرت یابی مصدق نگذشته بود که مصدق با توجه به شناختی که از اشرف داشت، دستور خروجش از ایران را صادر کرد. این پایان مرحله اول زندگی سیاسی اشرف بود و می رفت تا طومار قدرت اشرف و حکومت پهلوی در هم پیچیده شود، اما آنچه که اشرف و محمدرضا شاه پهلوی را دوباره به مدار قدرت بازگرداند کودتای آمریکائی - انگلیسی ۱۳۳۲ به کمک عوامل داخلی بود. کودتاگران ۲۸ مرداد، از اشرف بعنوان وسیله ای جهت نیل به مقاصد خویش بهره جستند. اشرف با روی باز آنان را پذیرفت و شاه با حمایت آمریکا و انگلیس با کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ به قدرت بازگشت. بعدها اشرف در کتاب خود نوشته زندگی بنام «چهرهائی در آینه» بسیار کوشید تا نقش خود را در کودتای مزبور بسیار مهمتر از واقعیت نشان دهد. در بازگشت دوباره محمدرضا شاه به قدرت که وی را بسوی استبداد سیاسی و تصاحب بلا منازع قدرت سوق میداد، راه دیگر حضور هیچکس حتی اشرف را نیز بر نمی تابید. بدین سبب مجال سیاسی پیشین از اشرف برفته شد اگر چه قدرت وی در امور اقتصادی و اجتماعی فزونی یافت و حتی به خارج از مرزهای ایران پدید آمد اما این شهرت نه برای وی و نه برای ایران هیچگونه احترام و شکوهی جز تأسف همراه با انزجار به همراه نداشت.

در سالهای پایانی حکومت پهلوی دایره فعالیت های اشرف در خارج از ایران بسیار گسترش یافت و این امر بعدها در زمان مصدق، وی کمک شایانی کرد تا نسبت به دیگر فراریان، جایگاه بهتری داشته باشد. در آنجا بسیار کوشش تا برادر معیبدی خود را که سخت درگیر دزدی و سرگردانی بود، تحت حمایت بگیرد اما مسائل شخصی و محسوس دست وی خارج شده بود. با این همه، در غمخواری و بی گیری وضعیت بحرانی برادرش تا آخرین لحظه پافشاری کرد اما دیگر کار از کار گذشته بود. ضدیت با حکومتی که طومار دودمان فاسد وی را از هم گسیخت و ارضیه پندری وی در قدرت، ثروت و البته استبداد را در هم نوردیده بود؛ کاری حاصلی نداشت. سلسله پهلوی در یکی از مهمترین دوره های تاریخی ایران قدرت را در اختیار داشت اما کارنامه اشان چیزی جز فساد و تباهی دربر نداشت که قابل دفاع باشد و راهی برای بازگشت به روی ایشان باز گشاید.

اشرف پس از سالها، اینک می رود تا به مرز نود سالگی برسد. راز نیمه شکوه پوشالی و عظمت ویران شده، بند و پست های غیر قانونی و قدرت بی شائبه، از زنی فرستاده شده تمام نمای استبداد فاسد بود. دیگر امروز هیچ چیز باقی نمانده است جز ذهنی گنگ و تشنه مدینه منوره. بدین بررسی حیات پر حادثه وی، به جهت درک و شناخت واقعی آخرین سلسله شاهنشاهی ایران، راز تاریخی ناقص می نماید. جای دریغمندی است بوقتی که می اندیشیم زنی چون وی، اگر گاهی، گهگاهی چیزی فراتر از آن که می اندیشید، به مفاهیمی بالاتر همچون آزادی و عدالت و می پرداخت، اینک جایگاه

دیگری در حافظه تاریخی ایران داشت ، نه آنگونه که امروزه بجای سرگردانی های حافظه یک الزامی فراموش شده ، وی را نه در کتاب ها بصورت یک جنون قدرت و الهه شهوت ، بلکه در قلوب مردم می دیدیم . اما تمامی دریغمندی ، از فرصتی است که از دست رفت . این کتاب بر آن است بدون پیش فرض ها (که البته بسیار سخت می نماید و شاید غیر ممکن) و قضاوت های شتاب زده به زندگی زنی بپردازد که نقش بسیار مهمی در تحولات سیاسی ، اقتصادی و اجتماعی ایران در سده اخیر داشت .

هم اینک اشرف پهلوی در یک بلند مرتبه ، واقع در خیابان پنجم نیویورک زندگی می کند در حالیکه زندگی از آن همه تاریخ پر حادثه ، هیاهو و فراز و فرودها، جز فراموشی و غربت، چیزی در ذهن فرسوده و پریشان وی باقی نگذاشته است.

پندار ۱۳۹۰

رودسر - بهشهر

www.ketab.ir